

Practical Application of Conditional Kiddushin

Kiddushin v'Gittin al T'nai

April 28, 1996

1) Conditional Kiddushin

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף קד עמוד א

הלל הזקן היה דורש לשון הדיוט; דתניא: אנשי אלכסנדריא היו מקדשין את נשותיהם, ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפים אותם מהן, ובקשו חכמים לעשות בניהם ממזרים. אמר להן הלל הזקן: הביאו לי כתובת אמכם. הביאו לו כתובת אמן, ומצא שכתוב בהן לכשתכנסו לחופה הוי לי לאינתו, ולא עשו בניהם ממזרים.

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף קז עמוד א

מתני'. בית שמאי אומרים: אין ממאנין אלא ארוסות, ובית הלל אומרים: ארוסות ונשואות. ב"ש אומרים: בבעל ולא ביבם, וב"ה אומרים: בבעל וביבם. ב"ש אומרים: בפניו, ובית הלל אומרים: בפניו ושלא בפניו. ב"ש אומרים: בב"ד, וב"ה אומרים: בב"ד ושלא בב"ד. אמרו להם ב"ה לבית שמאי: ממאנת והיא קטנה, אפילו ד' וה' פעמים; אמרו להם ב"ש: אין בנות ישראל הפקר, אלא ממאנת וממתנת עד שתגדיל, ותמאן ותנשא.

גמ'. אמר רב יהודה אמר שמואל: מאי טעמא דבית שמאי? לפי שאין תנאי בנשואין, ואי נשואה תמאן, אתי למימר יש תנאי בנשואין. נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר? לפי שאין תנאי בחופה. מסר האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר? לא פלוג רבנן. ובית הלל? מידע ידעי דנישואי קטנה דרבנן נינהו. רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: טעמא דבית שמאי - לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. נכנסה לחופה ולא נבעלה מאי איכא למימר? לא ניחא ליה דתיהוי חופה דאיסורא. מסר האב לשלוחי הבעל מאי איכא למימר? לא פלוג רבנן. ובית הלל? כיון דאיכא קדושין וכתובה, לא אתו למימר דבעילתו בעילת זנות.

תוספות מסכת יבמות דף צד עמוד ב

אלא נשואין מי איכא למימר תנאה הוה ליה בנשואין - ואפילו למ"ד (כתובות דף עד.) המקדש על תנאי ובעל אינה צריכה הימנו גט מ"מ לא שכיחא מילתא שיתבטלו הנשואין מחמת התנאי משום דאיכא חיבת ביאה ושלא יהא בעילתו בעילת זנות תדע דהא שמואל אית ליה האי סברא ואית ליה יש תנאי בנשואין לקמן בפרק בית שמאי (דף קז: ושם).

רמב"ם הלכות גירושין פרק י הלכה יט

הורו מקצת הגאונים שכל אשה שתבעל בפני עדים צריכה גט, חזקה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, והגדילו והוסיפו בדבר זה שעלה על דעתם עד שהורו שמי שיש לו בן משפחתו חוששין לו ולא תתייבם אשתו שמא שחרר שפחתו ואחר כך בא עליה, ויש מי שהורה שודאי שחרר שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. וכל הדברים האלו רחוקים הם בעיני עד מאד מדרכי ההוראה ואין ראוי לסמוך עליהן, שלא אמרו חכמים חזקה זו אלא באשתו שגירשה בלבד או במקדש על תנאי ובעל סתם שהרי היא אשתו ובאשתו הוא שחזקתו שאינו עושה בעילתו בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות או שיפרש שעל תנאי הוא בועל, אבל בשאר הנשים הרי כל זונה בחזקת שבעל לשם זנות עד שיפרש שהוא לשם קדושין, ואין צריך לומר בשפחה או בגויה שאינה בת קדושין שאין חוששין להן כלל והרי הבן מהן בחזקת גוי ועבד עד שיודע בודאי שנשתחררה אמו או נתגיירה. /השגת הראב"ד/ והרי הבן מהן בחזקת גוי ועבד עד שיודע בודאי שנתגיירה אמו או נשתחררה. א"א בגויה ודאי כן הוא כדבריו שהרי אין בידו לגיירה אבל בשפחתו שיש בידו לשחררה דבריהם קרובים דלא שביק היתירא ואכיל איסורא אלא א"כ הוחזק בפריצות עריות, וכן בת ישראל שתבעל בעדים אם לא היו חשודים בפריצות עריות העמד בני ישראל ובנות ישראל על חזקתן ובחזקת כשרות הן שלא יתפרצו בפני עדים לזנות ודברי הגאונים ז"ל קיימים הם.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות גיטין סימן קמט סעיף ה

לא אמרו חזקה זו דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, אלא באשתו שגירשה או במקדש על תנאי ובעל סתם, שהרי אשתו היא ובאשתו הוא שחזקתו שאינו עושה בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות או שיפרש שעל תנאי הוא בועל; אבל שאר כל הנשים בחזקת שבעל לשם זנות, עד שיפרש שבעל לשם קידושין.

2) Conditional Gittin

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ט עמוד ב

דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל היוצא למלחמת בית דוד - גט כריתות כותב לאשתו, דכתיב: +שמואל א' י"ז+ ואת אחיך תפקד לשלום ואת ערובתם תקח; מאי ואת ערובתם תקח? תני רב יוסף: דברים המעורבין בינו לבינה.

רש"י מסכת כתובות דף ט עמוד ב
גט כריתות כותב לאשתו - שאם ימות במלחמה יהא גט מיום כתיבתו והרי מת אוריה במלחמה.

3) Implicit Condition in Kiddushin

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קי עמוד ב
אלא מעתה, יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליצה, דאדעתא דהכי לא קדשה עצמה! התם אנן סהדי דמינח ניהא לה בכל דהו, כריש לקיש, דאמר ר"ל: טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו.